

Trænvej 62
DK-9400 Nørresundby
Danmark

120147 182
privat: 0045 98 17 70 05
arbejde: 0045 98 19 15 66-5430
mobil: 00 45 22 51 56 80

Hr. Bjørn Østring
Fjordveien 77B
N-1322 HØVIK
N – Norge

08 JAN 2001

Kære hr. Bjørn Østring.

Jeg havde ledt efter din privatadresse, men fandt den først i dag. Derfor dette efterfølgende brev.

Det første brev sendte jeg for to dage siden til dig i Norge, idet de unge forskere fra Roskilde Universitetscenter (RUC) have fundet nye arkiver fra legion Norge.

Artiklen fortæller om det daglige liv i legionen og ikke mindst om de straffe, som legionærerne fik.

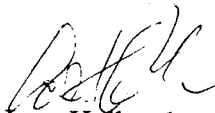
Dernæst har jeg lagt kopi af ældre artikel i dette brev. En dansk pensioneret kommandørkaptajn Anders Gjedde har et ukontroversielt syn på legionerne, og har skrevet derom. Det er farligt! Gensvaret er vedlagt.

På dansk er der til jul kommet yderligere to bøger, der har med besættelsen at gøre. Den ene hedder "Stikkerlikvideringer" og er interessant, fordi der i Norge var færre stikker drab end i Danmark. Og vi danske var dog kun i "krig" på første klasse.

Den anden bog omhandler Schalburgkorpset, som der ikke hidtil er forsket i.

Jeg er nu igen meget i Danmark, men rejser stadig en del. Og har stadig meget med norske at gøre.

Venlig hilsen

Lars Hollænder

De nye ark!

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014

L. P. B. HOLLÆNDER
UTTRUPPEN 4. 3. TU
9400 NORRESUNDØY

9400 0 10 4

Reservert postvæsenet

Ekspedition

L. P. B. Hollænder
major

Overassistent Børge Olsen

Frederiksberg Slot

Postboks 214

2000 Frederiksberg

Telefon 3616 2244 lokal 243

Artikler bedes indsendt til redaktionen ved:

Nils Ulrik Bagge

Dag Hammarskjölds Allé 3, 2. th.

2100 København Ø

(nbagge@post3.tele.dk)

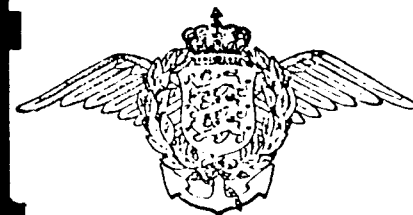
OBS!

Husk at meddele flytning! Manglende flyttemeddelelser giver Selskabets ekspedition et stort og unødvendigt ekstraarbejde!

På mindre end et minut kan et postkort vedrørende flytning udfyldes... Landets postkontorer udleverer gratis specielt udformede postkort til anmeldelse af flytning...

De sendes oven i købet portofrit...

Militært tidsskrift

NUMMER 3 - 2000

TEMA:

FORSVARET EFTER FORSVARSAFTALEN
AF 25. MAJ 1999,
FORVENTNINGER OG VISIONER

129. ÅRGANG

JUNI 2000

DET KRIGSVIDENSKABELIGE SELSKAB

dette system er kommet i restance, har PBS hidtil automatisk udsendt en ny opkrævning med tillæg af kr. 20,00 i administrationsgebyr.

Fra i år ophører denne service fra PBS, hvilket betyder en øget administrativ og økonomisk byrde for Selskabet. For at reducere de uheldige virkninger heraf vil vi hæve det administrative gebyr i forbindelse med restanceopkrævning i år fra kr. 20,00 til kr. 50,00.

Som afrunding af dette punkt skal det fremhæves, at det pæne driftsoverskud tilgodeser muligheden for på sigt at holde kontingentet i ro, ligesom det giver bestyrelsen bedre mulighed for at iværksætte initiativer, der kan virke til fremme af Selskabets formål.

Generalforsamlingen godkendte uændret kontingent, hvilket vil sige:

- 300,- kr. for fuldt medlemskab om året og
- 150,- kr. for pensionister om året.

Abonnementet på Militært Tidsskrift er fortsat 150,- kr om året.

Tilføjelser til Det Krigsvidenskabelige Selskabs vedtægter

Jf. indkaldelse til Det Krigsvidenskabelige Selskabs generalforsamling (MT særtryk 2 A april 2000), blev følgende af bestyrelsen foreslåede tilføjelser til Det Krigsvidenskabelige Selskabs vedtægter vedtaget.

Ny sidste sætning i Lovene, paragraf 2:

"Andre kan blive medlemmer ved beslutning af selskabets bestyrelse. Optagelse vil blive offentliggjort i selskabets tidsskrift".

Optagelse af ikke-medlemsberettigede

På bestyrelsen indstilling godkendte generalforsamlingen følgende til optagelse:

- Hr. Flemming Boldt.
- Hr. Bjørn Holstein.
- Fr. Mette Kjuel Nielsen.
- Hr. Henrik Sunekær.
- Fr. Eva Schultz.
- Fr. Lykke Friis.

Under marxistisk slør - svar på et gensvar

Af kommandørkaptajn Anders Gjedde

I Militært Tidsskrift nummer 2/2000 har kaptajn Claus E. Andersen (CA) været så venlig at kommentere min artikel i nummer 3/1999. Han er herunder kommet til at tillægge mig en række udtalelser, som jeg ikke har fremsendt. Det vil jeg naturligvis gerne rette, og desuden vil jeg gerne kommentere nogle af hans andre bemærkninger.

1. CA skriver: "Det er Gjeddes hovedtese, at forfatterne under dække af historisk saglighed med marxistiske sympatier har fordrejet og fortiet dele af de sovjet-russiske forbrydelser under den anden verdenskrig."

Jeg skrev: "Der optræder imidlertid en pudsig tendens i bogen til at hvidvaske Sovjet."

Jeg ved, der er nogle, der siger, at de unge mennesker bliver manipuleret på universitetet; men jeg ville hellere tro, at det er uvidenhed. Og det er de åbenbart i god gang med at rode bod på (1).

2. CA skriver: "Samtidig udtrykker forfatteren også stor tvivl om jødeudryddelsens motiver, hensigt og omfang."

Jeg skrev: "Det er måske lidt mere tvivlsomt om tyskerne under disse omstændigheder - hårdt engageret - havde tid, kræfter og lyst til at henrette almindelige jøder blot på grund af deres oprindelse." Jeg har ikke benyttet nogle kilder her, men blot anstillet en almindelig militær betragtning vedrørende anvendelsen af ressourcerne på Østfronten (princippet om kræfternes koncentration). Jeg har således skrevet om situationen på Østfronten. At drage begrebet tilintetgørelseslejre ind i dette er jo helt sygeligt. Al den snak om "historisk sensation", "revisionistisk" og "grimme mistanker" kan CA også godt pakke sammen.

3. CA skriver: "Gjedde kritiserer, at noget af den behandlede litteratur er blevet karakteriseret som apologetisk."

Jeg noterede mig blot, at sådan er det. Jeg er glad for forklaringen med den apologetiske litteratur; men jeg forstår det vist ikke helt. Jeg troede, man skulle være forsigtig med *alle* kilder og underkaste dem en kritisk vurdering. Men jeg kan da godt se, at det må være meget praktisk, at man således på forhånd kan udskille eventuelle mindre bekvemme dele af den relevante litteratur. Derved kan man jo meget bedre lede unge, ubefæstede sjæle ind på den rette vej.

4. CA skriver: "Netop Gjeddes (i note 21) anvendelse af eksemplet fra Oluf Krabbes bog er et godt eksempel på, at man skal være meget varsom med at anvende et værk

med apologetisk tilsnit. Havde Krabbe beskrevet en begivenhed af rent militærfagligt tilsnit - ”.

Jeg henviste til, at de danske frivillige blev forhindret i brugen af et vadested, som Sovjet havde blokeret på en meget original måde. Det påvirkede hele kampen omkring den pågældende flod, hvilket forekommer mig ret så militærfagligt.

5. CA citerer mig for: ”At operation Barbarossa – det tyske angreb på Sovjetunionen – var en rent forebyggende militær operation.”

Ja, det er til gengæld korrekt. Det skrev jeg. Jeg har imidlertid kun nævnt det, men ikke behandlet det. Derfor henviste jeg til min tidligere artikel i Militært Tidsskrift (2). Jeg benytter i den to på det tidspunkt nye kilder og omtaler desuden Stalins tale af 5. maj 1941 samt den sovjetiske operationsplan af 15. maj 1941. Jeg er siden blevet opmærksom på, at der kunne være grund til en mere udførlig behandling end i den artikel og overvejer for tiden mine muligheder for at gøre det.

6. CA skriver (med henvisning til Trommer): ”Hitler gjorde det i taler klart overfor generalerne, at det var en ideologisk krig samt en tilintetgørelseskamp mod kommunismen og den kommunistiske intelligentsia (afsnit 3).”

Ja, men det er jeg da meget enig i. Læs, hvad Trommer egentlig skriver her. CA ”citerer” mig: ”samt at de såkaldte ”Einsatzgruppen” udelukkende havde til formål at optrælle det sovjetiske partiapparat”.

Jeg skrev: ”At Hitler fandt det nødvendigt, at den ”Jødisk-Bolschevikiske Intelligentsia” blev sat ud af spillet.” Ordet ”udelukkende” er sat ind for CA’s egen regning.

7. CA ”citerer” mig: ”At disse (”Einsatzgruppen”) ikke indledningsvis skulle fortage etniske udrensninger, og at deres reelle opgave reelt var at bekæmpe partisanbevægelsen.”

Jeg skrev: ”Påstande om eksistensen af ”pre-departure” ordrer (d.v.s. fra før 22. juni 1941) til likvidering af jøder på grund af deres herkomst er derfor begrænset til - ...” Det er da interessant, at vi er enige om fraværet af en egentlig skriftlig ordre for indsættelsen (Situation, Mission, Execution, Logistik o.s.v.). Det er jo ikke bare et spørgsmål om en iværksættelsesordre. Man kan måske så undre sig over, at der ikke er nogen forskere, som har taget dette ”statement” fra 1985 af Raoul Hilberg op. Men det må vel skyldes, at de, ligesom CA, ikke mener, at en manglende skriftlig ordre har nogen betydning.

Jeg skrev endvidere: ”I løbet af 1942 blev bekæmpelsen helt overdraget til Himmlers Reichssicherheitshauptamt.” Og ”Det må nok antages, at bekæmpelse af partisanerne blev prioriteret højere end udryddelse af befolkningen (afsnit 17).”

Med hensyn til partisanerne var de som bekendt en stærkt medvirkende årsag til det tyske sammenbrud på Østfronten, så det burde ikke undre nogen, at bekæmpelsen af dem blev prioriteret.

8. CA skriver: ”Det må vel nærmest betegnes som et lykketræf, at enheder, som de

danske frivillige befandt sig i, efter hvad vi vel at mærke har historisk belæg for i dag, ikke blev anvendt i de dengang folkeretsstridige aktioner.” Det er så kendsgerningerne! Men CA fortsætter langt ud på det hypotetiske overdrev med ”sandsynligheden for” og det ”på ingen måde utænkelige” (3). Det er da også frygtelig ærgerligt, hvis de danske frivillige nu slet ikke har foretaget sig noget, der strider mod den dengang gældende, almindelige folkeret. Og man kan godt ynke de frivillige, at der ikke i tide blev foretaget de nødvendige undersøgelser, så eventuelle skyldige - hvis der var nogen - var blevet dømt og de andre havde fået ryggen fri.

9. CA skriver: ”Såfremt man vil kritisere videnskabelige forskere, må man også finde sig i selv at blive kigget i kortene.” Ja, selvfølgelig!

10. CA skriver: ”Rent kildeteknisk burde Gjedde nok have gået til denne kilde noget mere kritisk.” Måske bør jeg røbe, at jeg gik ud fra, at eventuelle interesserede, ville læse min kildeangivelse og tage dokumentet, Stalins befaling nr. 428 med det dertil svarende gran salt. CA har da også sluttet helt korrekt: ”at dette skriftstykke har befundet sig, indledningsvis ved den tyske efterretningstjeneste i de tyske arkiver, og det er så senere blevet overført til arkivet i Washington af den amerikanske hær.” Jeg kan tilføje, at dokumentet såvidt vides ikke er blandt de hidtil frigivne papirer. Jeg har derfor for et par måneder siden skrevet til det russiske arkiv og udbedt mig en attesteret kopi. Jeg har endnu ikke modtaget svar. Russerne er ikke specielt vilde med at frigive sådanne smigrende sager. Og efter en meget åben periode, så har man nu atter strammet holdningen. Det er måske værd at erindre om, at den amerikanske efterretningstjeneste i 1945 ansatte chefen for den tyske efterretningstjeneste på Østfronten, oberst senere generalmajor Reinhard von Gehlen og overtog hele den tilbageværende del af hans efterretningstjeneste. Det siges, at Gehlen var Anti-nazist, og han fik i hvert fald en stor stjerne indenfor den amerikanske efterretningstjeneste. Der udviklede sig altså en mere end almindelig tæt forbindelse imellem de to tjenester. Kunne man tænke sig, at amerikanerne i denne forbindelse ville undlade at forlange en kommenteret gennemgang af de vigtigste papirer i den tyske efterretningstjenestes arkiv. Herunder Stalins befalinger? Se også næste punkt.

11. CA skriver: ”Men selv om dette var tilfældet, så beviser det i virkeligheden slet ingenting! Det er allerede ganske velkendt, at det dårlige forhold mellem den tyske besættelsesstyrke og den sovjet-russiske befolkning på stedet skyldtes den elendige og brutale behandling, som disse erklærede ”undermennesker” blev udsat for af den tyske okkuperingsmagt, - ”.

Lad os nu bare for nemheds skyld lade, som om Stalins befaling nr. 428 ikke eksisterer. Det bliver straks sværere, når det med tiden viser sig, at den rent faktisk eksisterer. Hvem kan så med rette hævde, at den er uden betydning? Og hvem er så årsag til det af CA nævnte, ”ganske velkendte, dårlige forhold og den brutale behandling”? Tyskerne? Eller de sovjetiske specialstyrker i tyske uniformer? Og glem heller ikke, at der gik 1 Mio. ”Hilfswillige” og hele general Vlassovs russiske korps på

50.000 mand rundt på Østfronten, som – hvor grumt – ikke anede, at de havde et dårligt forhold til tyskerne. Og endelig var der alle de sovjetrussiske overløbere, hvis antal kulminerede så sent som i marts 1945 (4), da Sovjetstyrkerne kun stod 90 km. fra Berlin.

12. CA skriver: "Også for en kritisk indstillet anmelder er det nødvendigt at respektere forfatterens tematiske begrænsninger så længe, dette ikke går ud over værkets saglighed og konklusioner -."

Jeg skrev: "– hele Kommunismens fremgang og udbredelse er så tæt knyttet til bogens centrale tema, at det kunne være rimeligt med en kort omtale."

Og det tjener Knud V. Jespersen til ære, at han har haft forståelse for denne sammenhæng i sit værk om Brigaden (5) i Sverige.

Det er nok CA's manglende blik for denne sammenhæng, der skuffer mig mest i hele hans gensvar. Den kommunistiske trussel er ikke noget, der pludselig opstod efter afslutningen af den anden verdenskrig og manifesterede sig med den kolde krig. Den går helt tilbage til 1917 og udviklede sig derefter – ikke mindst i tredive og fyrrerne. Når de tre unge, dygtige forfattere og CA ikke vil anerkende dette, så må det enten skyldes uvidenhed – og det synes jeg er flovt for en officer – eller et ideologisk ønske om at separere bogens tema fra dens naturlige, udenrigspolitiske baggrund.

13. CA skriver: "Det er således på intet tidspunkt, med begrundelse i åbningen af de sovjetiske arkiver, lykkedes for Gjedde at påvise afgørende nyt i vort syn på krigen på østfronten."

Jeg skrev: "Nyere forskning har imidlertid nu afsløret, at Sovjet i foråret 1941 var i fuld gang med at forberede et angreb til 1942 -." Men jeg har slet ikke stillet nyere kilder i udsigt på nogen af de øvrige områder, som jeg har behandlet. De ting, jeg har fremført vedrørende alle de andre områder, er udelukkende baseret på et par enkle militære betragtninger og brug af eksisterende kilder herunder bl. a. den velmeriterede Raoul Hilberg. Men jeg har altså læst dem udenfor de "mainstream"-afsnit, som benyttes som grundlag for den politisk korrekte undervisning. Og så vidt jeg kan se, så mangler vi nu bl. a. en forklaring på, hvorfor tyskerne var så åndssvage at tilkommandere et langt større antal officerer (mange ovenikøbet med kriminalvidenskabelig ekspertise) til de såkaldte "Einsatzgruppen". Den uddannelse, der er nødvendig for at skyde eller hænge folk, er vist begrænset til det meget elementære. Men det må der jo være nogen, som kan forklare. Mere om kilder i næste punkt.

14. CA skriver: "– henvises til en engelsk general. Disse kilder er umulige at efterprøve -." Under en ekskursion 2. Oktober 1987 til det område, hvor den tyske Ardenner-offensiv fandt sted i 1944, udpegede den engelske general en bebyggelse, der blev udsat for en særlig tragisk skæbne, idet de tyske angrebsstyrker beskedt husene med håndvåben (profylactic fire) for selv at undgå beskydning/håndgranater. Opskræmt af motorlarmen midt om natten blev adskillige, fredelige civile belgiere på denne måde dræbt i deres soveværelsesvinduer. Jeg - og adskillige andre - gispede

behørigt forargede. Men generalen (6) fnos foragteligt og sagde: Håh, sådan gør man da i alle lande!

15. CA skriver: "Dernæst henviser Gjedde i stor stil til Christensen, Poulsen og Schmidts værk, men man kan vel næppe finde argumenter mod forfatterne i selve afhandlingen, med mindre den bugner med modsætningsfyldte oplysninger, -."

Nej, det er så rigtigt. Men ved at læse mine noter kan man se, hvad der henvises til. Jeg har fra starten gjort det klart, at jeg ikke synes om bogens tendens til at hvidvaske Sovjet. Da jeg forudså, at den, der måtte være uenig med mig, ville søge at ignorere dette forhold, har jeg præciseret flere steder, hvor nævnte hvidvask optræder. Eksempel: "Selv da den Røde Hær hærgende drog ind over Centraleuropa, fulgte den ikke af sovjetiske "einsatzgrupper" med ordre til at myrde store befolkningsgrupper (7)." Dette er jo helt forkert. Hvad lavede NKVD? Hvad med det estiske officerskorps? Hvad med det polske officerskorps? Hvad med intelligentsiaen i alle de lande, Sovjetunionen besatte? Hvad med alle de mange andre deporterede befolkningsgrupper? Hvor blev de af? I min artikel har jeg så meget kort beskrevet virkeligheden med visse af NKVD's aktiviteter. Og på denne baggrund er det i hvert fald misvisende af forfatterne at skrive at: "Sovjetunionen førte aldrig en ideologisk begrundet udryddelseskrig".

16. Med hensyn til udokumenteret mytedannelse har jeg med interesse bemærket faghistorikerens standpunkt: "Såfremt alt, som ikke historisk ville kunne belægges med skriftlige kilder, skulle afvises som utroværdigt, ville megen historie skulle omskrives, hvis den på det grundlag overhovedet ville kunne skrives". Mageløst med faghistorikere.

17. For de otte punkter i konklusionen på min oprindelige artikel, er status herefter, at CA med hensyn til det fjerde punkt fortsat opfatter "Einsatzgruppernes" hovedopgave som folkemord. Med et lille sinecurejob i form af partisanbekæmpelse som et "handy" dække for hovedopgaven. Derudover er det kun det første punkt, vedrørende Operation Barbarossa og det sidste punkt vedrørende Kommunismens tilknytning til bogens centrale tema, der synes at skille os. Mens vi vist er enige om de andre fem punkter.

Noter

1. Berl. Tid. 22.april 2000, Niels Bo Poulsen, Kronik: "Baltisk opgør med fortiden", hvor kronikken markerer en tydelig udvikling i forhold til bogen.
2. Militært Tidsskrift Nr. 3/98. A. Gjedde: Nye kilder om Sovjet 1941-45. Side 321-24.
3. CA henviser her bl. a. til Hannes Heer (HH) og Klaus Naumann: "Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941-44." Det fremgår - med den rette kildekritiske indgangsvinkel - af debatten i den danske presse omkring Leif Davidsens

- x bog "Østfronten", at den til HH's værk svarende udstilling i Tyskland blev lukket på grund af manglende vederhæftighed. HH er i øvrigt en flere gange tidligere straffet og meget kontroversiel person jf. udklip fra "Westfalen-Blatt Bielefeld" af 24. november 1998, der er tilgået redaktionen af M.T.
4. Oberst John Andersen henviser til Jürgen Thorwald: "Die Illusion" henholdsvis Strik Strickfeldts bog om general Vlassov. Sagen undersøges.
5. Knud J. V. Jespersen: Brigaden (1993)(ISBN-87-00-14924-1), side 170-71.
6. Det drejer sig om den dengang nyligt pensionerede engelske Major General Mike Reynolds, tidligere chef for P&P Division, Int. Mil. Staff, NATO HQS, som havde påtaget sig at lede den pågældende udflugt og briefer om et emne, han havde studeret i mange år. Så kan man måske spørge sig selv om, hvor mange lande, der i dag vil indrømme, at denne procedure indgik/indgår i deres uddannelse. Jeg kontakter generalen.
7. C.B.Christensen, N.B.Poulsen og P.S. Schmidt: Under Hagekors og Dannebrog, side 81.

Redaktionen finder hermed debatten omkring artiklen "Under marxistisk slør" slut, som blev bragt i Militært Tidsskrift nr. 3/1999, med mindre væsentlige nye oplysninger måtte fremkomme.

Boganmeldelser

Enighed og kontrol

Kund J.V. Jespersen: *Med hjælp fra England II. SOE og den danske modstandsbevægelse 1940-45. Den væbnede kamp 1943-1945.* Odense Universitetsforlag, 2000. 493 sider, rigt ill. ISBN 87-7838-456-7.

Anmeldt af oberstløjtnant K.V. Nielsen

I 1998 udkom professor Knud J.V. Jespersens første del af hans omfattende og detaljerede analyse af Special Operations Executive's (SOE) oprettelse og relationer til den danske modstandskamp i perioden 1940-43. En omtale heraf findes bl.a. i Militært tidsskrift nr. 1-1999, p. 88-90.

Efter yderligere to års studier fremlægger professoren nu fortsættelsen af sin analyse, der dækker perioden fra 1943 til den 2. verdenskrigs slutning. Som første del er også denne del i væsentlig grad baseret på studier i de tilgængelige engelske kilder og som sådan set gennem den engelske optik.

Bogen indledes med beretningen om SOE's chefrepræsentant, Flemming Muus' dramatiske tilbagevenden til Danmark i december 1943 efter, at han havde været i London for at rapportere om situationen i Danmark efter augustoprøret. Han skulle have været landsat med faldskærm, men maskinen måtte mavelande på Midsjælland og såvel Muus som besætning slap uskadte og uden tysk indblanding fra episoden.

Der var opgaver nok at tage fat på for den hjemvendte faldskærmschef, og han måtte i den kommende tid manøvrere i et sprængfyldt farvand i bestræbelserne for at løse de opgaver, hans engelske chefer i SOE i London havde pålagt ham. Frihedsrådet var i fortsættelse af augustoprøret trådt frem på scenen. Den militære efterretningstjeneste lå i ruiner efter at cheferne var flygtet til Sverige og ritmester Lunding var arresteret af tyskerne. Først med udnævnelsen af Svend Truelsen som ny leder kom der efterhånden igen styr på denne del af modstandsarbejdet.

Et af faldskærmschefens væsentligste opgaver var at få aktiveret sabotagen mod tyskerne, men mangel på udstyr og Royal Air Force' nedprioritering af leverancer til Danmark til fordel for andre væsentlige indsatsområder blev i den følgende tid et af Muus' væsentligste problemer. Det var ikke let at rekruttere modstandskæmpere, når mulighederne for at forsyne dem med våben og materiel var begrænsede.

Et problem, som optager en væsentlig plads i den foreliggende analyse er 'den lille generalstab', der forsøgte at tage patent på modstandsbevægelsen ved daværende kaptajn Gyths sendelse til London for at opnå SOEs tilslutning til den linie staben stod for. Det træder tydeligt frem gennem de refererede kilder, at 'den lille generalstab' som sit primære formål havde at sikre Danmark mod en tænkt kommunistisk trussel og magtovertagelse ved krigens slutning. Et tema, som kaptajnen ikke havde held til at overbevise SOE i London om, men som til stadighed dukkede op som et kontroversielt problem næsten til krigens slutning, bl.a. manifesteret gennem daværende kaptajn Schjødt-Eriksens prioritering af tildeling af våben til forskellige grupperinger i modstandsbevægelsen.

Forfatterens gennemgang og analyse af de skiftende prioriteringer alt efter begivenhedernes udvikling på krigsskuepladserne giver et skarpt billede ikke alene af